

Iedereen

Buitenland

Relatieproblemen

Kicking the can down the road is de mooie, Huckleberry Finn-achtige Amerikaanse uitdrukking om een probleem vooruit te schuiven, in de hoop dat het verdwijnt. Dat deden Israël en Amerika toen ze in september een overeenkomst tekenden die Israël gedurende tien jaar verzekert van 38 miljard dollar steun.

door Frans Verhagen 26-10-2016

Het vooruitgeschoven probleem: wat te doen met Israël? Obama en Netanyahu zetten hun beste grimlach op. Liever geen uitgesponnen debat, liever geen lastige vragen, gewoon: hier tekenen. Discussies over de rol van Israël in de Amerikaanse buitenlandpolitiek zijn altijd potentiële *booby traps*. Voor je het weet word je uitgemaakt voor antisemiet of, door de andere kant, voor gevangene van de Israël-lobby. Debat is lastig. Toch is de relatie tussen de VS en Israël minder onomstreden dan ze lijkt.

De redenen daarvoor haken in elkaar. Premier Netanyahu heeft Obama, vice-president Biden en ministers Clinton en Kerry herhaaldelijk geschoffeerd. Hij voerde in 2012 openlijk campagne voor Mitt Romney en liet zich door de Republikeinen uitnodigen voor een toespraak in het Congres om Obama's Iran-beleid te ondermijnen. Netanyahu is alleen populair bij de Republikeinen.

Het Israël van Netanyahu doet geen moeite om zelfs maar rekening te houden met Amerika. Dat is Israëls goed recht – het kan andere belangen hebben – maar dan moet het niet vreemd opkijken als Amerika ooit afhaakt. Het illegale nederzettingenbeleid is een regelrechte provocatie. Het geleidelijke afglijden van Israël van een voorbeeld van democratie en *civil society* tot een staat die meer lijkt op de omringende regio, gerund door fundamentalisten en extreme nationalist, ondermijnt steun. Zelfs Israëlische politici zoals Tzipi Livni, leidster van de Zionist Union, maken zich zorgen.

Elke poging om onderhandelingen op gang te brengen tussen Israël en de Palestijnen is verspilde energie, zoals minister Kerry ervoer. Je kunt zeggen dat geen van beide partners daarvoor open stond, maar het is evident dat Israël de voorwaarden voor een lange-termijnregeling lastig, zoal niet onmogelijk maakt.

Israël moet niet vreemd opkijken als Amerika ooit afhaakt

De Amerikaanse steun voor Israël kwam altijd voort uit een mengeling van schuldgevoel, oprechte betrokkenheid en strategisch belang. Het schuldgevoel vermindert in de loop van de tijd, de betrokkenheid erodeert met het teloorgaan van het idealistische beeld van Israël, en strategische prioriteiten zijn veranderd. Het belang van olie is afgenomen, de afkeer van het Midden-Oosten is groot. Het voorkomen van Russische invloed is minder urgent dan tijdens de Koude Oorlog – Poetin kan wel rondrommelen, maar behalve bommen heeft hij weinig te bieden. De nucleaire deal van westerse landen met Iran die Netanyahu probeerde te saboteren heeft scheuren in de relatie opgeleverd en botsende belangen blootgelegd. Ook Israël gaat zijn eigen weg in de regio, haalt de banden aan met Poetin.

De invloed in Washington van de Israël-lobby vertekent het beeld van de relatie. AIPAC is de NRA van de buitenlandse politiek: een chantageclub, zoals alle lobby's dat zijn, machtiger in het Congres dan onder de bevolking. Volgens Brookings-auteur Daniel Byman is het Amerikaanse publiek verdeeld over de steun. Iets meer dan de helft van de Democraten vindt het te veel, ongeveer veertig procent van de Republikeinen.

Sinds de Camp-Davidakkoorden krijgt Israël drie miljard dollar per jaar, deel van een pakket dat ook Egypte miljarden steun gaf. Het was een prijs die Amerika betaalde voor een strategisch doel. In deze hernieuwing van de deal komt het geld zonder directe

tegenprestatie maar het moet wel bij de Amerikaanse defensie-industrie besteed worden, aan jsf's bijvoorbeeld.

Obama eiste dat Israël deze tien jaar niet voor nog meer geld bij het Congres lobbyt. Hij wilde zekerheid over de uitgaven – de helft van Amerika's budget voor buitenlandse ondersteuning – en hij wil voorkomen dat Israël de Republikeinen opnieuw voor zijn karretje spant. 'Je kunt ook wachten op de volgende regering', zou Obama gezegd hebben. Netanyahu telde zijn knopen en tekende. Volgens sommige analisten geeft het Obama de vrijheid af te zien van een veto als het nederzettingenbeleid opnieuw aan de orde komt in de VN. Volgens eigen analyse is Israël militair sterk en wordt het niet direct bedreigd door omringende landen. De Amerikaanse dollars zijn niet direct nodig maar ze helpen wel. Israël heeft als onwrikbaar uitgangspunt dat het zich zonder steun moet kunnen verdedigen. Gezien de haarscheuren in de relatie met Amerika is dat heel verstandig.

